

Кримінальний процес та криміналістика;
судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність

УДК 343.137.5

Денисовський Михайло Дмитрович

кандидат юридичних наук, декан юридичного відділення

Галицький коледж імені В'ячеслава Чорновола

Денисовский Михаил Дмитриевич

кандидат юридических наук, декан юридического отделения

Галицкий колледж имени Вячеслава Черновола

Denysovskiy Mykhailo

PhD in Law, Dean of Law Department

Halytskyi College named after Vyacheslav Chornovil

ORCID: 0000-0002-2265-4190

Томчук Інна Олександрівна

кандидат юридичних наук, викладач юридичних дисциплін

Галицький коледж імені В'ячеслава Чорновола

Томчук Инна Александровна

кандидат юридических наук, преподаватель юридических дисциплин

Галицкий колледж имени Вячеслава Черновола

Tomchuk Inna

PhD in Law, Teacher of Law

Halytskyi College named after Vyacheslav Chornovil

ORCID: 0000-0001-9234-043X

Слотюк Вікторія Андріївна

здобувач вищої освіти юридичного відділення

Галицького коледжу імені В'ячеслава Чорновола

Слотюк Виктория Андреевна

соискатель высшего образования юридического отделения,

Галицкого колледжа имени Вячеслава Черновола

Slotiuk Victoria

*Applicant for Higher Education of Law Department
Halytskyi College named after Vyacheslav Chornovil*

**ДЕЯКІ ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ ДОПИТУ НЕПОВНОЛІТНІХ
У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ
НЕКОТОРЫЕ ОСОБЕННОСТИ ПРОВЕДЕНИЯ ДОПРОСА
НЕСОВЕРШЕННОЛЕТНИХ В УГОЛОВНОМ ПРОИЗВОДСТВЕ
SOME FEATURES OF THE INTERROGATION JUVENILES IN
CRIMINAL PROCEEDINGS**

Анотація. У статті розглянуто деякі особливості допиту неповнолітнього (потерпілого, свідка, підозрюваного) у кримінальному провадженні та його правове врегулювання відповідно до чинного кримінального процесуального законодавства. Досліджено питання участі педагога, психолога та лікаря (за необхідності), а також порядок їх залучення до допиту неповнолітніх осіб у кримінальному провадженні. Здійснено аналіз помилок, які допускаються слідчими під час проведення допиту неповнолітніх. Залежно від віку неповнолітні особи (потерпілі, свідки, підозрювані) мають певні психологічні особливості, які необхідно враховувати при їх допиті з метою одержання правдивих показів щодо обставин кримінального провадження. На підставі проведеного наукового дослідження зроблено висновок, що досягнути ефективного результату під час допиту неповнолітньої особи (потерпілого, свідка чи підозрюваного) можливо при комплексному підході до її психологічних, вікових, розумових та індивідуальних властивостей, а також за умови серйозної підготовки слідчого чи прокурора до даної слідчої дії. Висловлено пропозиції щодо удосконалення чинного законодавства, які допоможуть врегулювати питання проведення допиту неповнолітніх потерпілих,

свідків та підозрюваних під час досудового розслідування та усунути наявні в законодавстві прогалини та протиріччя. Зокрема, пропонується при виборі педагога чи психолога враховувати практичний досвід та профільну освіту, а також надавати перевагу педагогу, з яким у неповнолітнього є контакт, а за відсутності довіри – психологу, а також обов'язково залучати психолога і психіатра при допиті неповнолітнього, який страждає на психічний розлад або відстає в психічному розвитку. Убачається, що допит неповнолітньої особи в суді виступає предметом подальших теоретичних розробок та потребує окремого наукового дослідження та пошуків шляхів удосконалення чинного кримінального процесуального законодавства щодо додержання гарантій прав та законних інтересів неповнолітніх осіб у кримінальному провадженні під час їх допиту в суді.

Ключові слова: допит, неповнолітній, допит неповнолітнього потерпілого, допит неповнолітнього свідка, допит неповнолітнього підозрюваного, тривалість допиту, ювенальна юстиція.

Аннотація. В статье рассмотрены некоторые особенности допроса несовершеннолетнего (потерпевшего, свидетеля, подозреваемого) в уголовном производстве и его правовое регулирование в соответствии с действующим уголовным процессуальным законодательством. Исследован вопрос участия педагога, психолога и врача (при необходимости), а также порядок их привлечения к допросу несовершеннолетних в уголовном производстве. Осуществлен анализ ошибок, допускаемых следователями во время допроса несовершеннолетних. В зависимости от возраста несовершеннолетние лица (потерпевшие, свидетели, подозреваемые) имеют определенные психологические особенности, которые необходимо учитывать при их допросе с целью получения правдивых показаний по обстоятельствам

уголовного производства. На основании проведенного научного исследования сделан вывод, что достичь эффективного результата во время допроса несовершеннолетнего (потерпевшего, свидетеля или подозреваемого) возможно при комплексном подходе к его психологическим, возрастным, умственным и индивидуальным свойствам, а также при условии серьезной подготовки следователя или прокурора в данной следственной деятельности. Высказаны предложения по усовершенствованию действующего законодательства, которые помогут урегулировать вопрос проведения допроса несовершеннолетних потерпевших, свидетелей и подозреваемых во время досудебного расследования и устранить имеющиеся в законодательстве пробелы и противоречия. В частности, предлагается при выборе педагога или психолога учитывать практический опыт и профильное образование, а также отдавать предпочтение педагогу, с которым у несовершеннолетнего есть контакт, а при отсутствии доверия – психологу, а также обязательно привлекать психолога и психиатра при допросе несовершеннолетнего, страдающего психическим расстройством или отставанием в психическом развитии. Усматривается, что допрос несовершеннолетнего в суде выступает предметом дальнейших теоретических разработок и требует отдельного научного исследования и поиска путей усовершенствования действующего уголовного процессуального законодательства по соблюдению гарантий прав и законных интересов несовершеннолетних в уголовном производстве при их допросе в суде.

Ключевые слова: *допрос, несовершеннолетний, допрос несовершеннолетнего потерпевшего, допрос несовершеннолетнего свидетеля, допрос несовершеннолетнего подозреваемого, продолжительность допроса, ювенальная юстиция.*

Summary. *The article considers some features of interrogation of a minor (victim, witness, suspect) in criminal proceedings and its legal settlement in accordance with the current criminal procedure legislation. The issues of participation of a teacher, psychologist and doctor (if necessary), as well as the procedure for their involvement in the interrogation of minors in criminal proceedings were studied. The analysis of mistakes made by investigators during the interrogation of minors is carried out. Depending on their age, minors (victims, witnesses, suspects) have certain psychological characteristics that must be taken into account during their interrogation in order to obtain truthful testimony about the circumstances of the criminal proceedings. On the basis of the conducted scientific research it is concluded that to achieve an effective result during the interrogation of a minor (victim, witness or suspect) is possible with a comprehensive approach to its psychological, age, mental and individual characteristics, as well as serious preparation of the investigator or prosecutor, investigative action. Proposals for improving the current legislation are proposed, which will help to resolve the issue of interrogation of juvenile victims, witnesses and suspects during the pre-trial investigation and to eliminate the gaps and contradictions in the legislation. In particular, when choosing a teacher or psychologist, it is proposed to take into account practical experience and specialized education, as well as to give preference to the teacher with whom the minor has contact, and in the absence of trust - a psychologist, and be sure to involve a psychologist and psychiatrist. on mental disorder or lagging behind in mental development. It is seen that the interrogation of a minor in court is the subject of further theoretical development and requires a separate research and search for ways to improve existing criminal procedure legislation to ensure the rights and legitimate interests of minors in criminal proceedings during their interrogation in court.*

Key words: *interrogation, juvenile, interrogation of a juvenile victim, interrogation of a juvenile witness, interrogation of a juvenile suspect, duration of interrogation, juvenile justice.*

Постановка проблеми. Починаючи з 2014 року, впродовж останніх років в нашій країні спостерігається досить складна суспільно-економічна ситуація, що спровокувала зростання рівня злочинності як серед дорослих, так і серед неповнолітніх. Неухильне дотримання обґрунтованості та законності при здійсненні кримінального провадження, у тому числі й при допиті неповнолітніх осіб, виступають запорукою досягнення завдань не лише кримінального провадження, але й усієї сучасної кримінальної процесуальної доктрини загалом. Оскільки допит являється однією із найчастіше застосовуваних слідчих дій щодо неповнолітнього (свідка, потерпілого, підозрюваного, обвинуваченого), то вважаємо, що вказана проблема набуває особливої актуальності на нинішній час. Адже грубі порушення прав неповнолітніх при допиті, неякісне проведення самого допиту можуть потягнути за собою негативний перебіг та неправильні результати досудового розслідування.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. В кримінальній процесуальній науці проблематиці проведення допитів щодо неповнолітніх осіб завжди приділялась значна увага. У своїх працях дане питання досліджували такі науковці, як В.В. Романюк [4], К.С. Тищенко [6], Ю.В. Гошовська [7], Т.В. Шмиголь [8], М.І. Порубов [9], О.М. Попов [10], Л.П. Коваленко [11] та багато інших. Проте, теоретичні питання допиту неповнолітнього та забезпечення його прав та законних інтересів при проведенні даної слідчої дії потребують перегляду й адаптації відповідно до чинного Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК України) та подальшого впровадження в Україні системи ювенальної юстиції.

Постановка завдання. Метою даної статті виступає наукове дослідження особливостей проведення допиту неповнолітніх (свідка, потерпілого, підозрюваного, обвинуваченого) у кримінальному провадженні, виявлення можливих порушень прав та законних інтересів при проведенні даної слідчої дії зі сторони слідчих та прокурорів, а також окреслення пропозицій щодо удосконалення кримінального процесуального законодавства, яким регулюється дане питання.

Виклад основного матеріалу. Першочерговою слідчою дією, від якісного проведення якої залежить весь наступний перебіг та результат досудового розслідування, виступає допит. Сучасна кримінальна процесуальна доктрина містить безліч трактувань цього поняття. Проте в будь-якому випадку, допит як багатопланова та складна слідча дія виступає ефективним засобом виховання особи, котру допитують. Убачається, що вона охоплює організаційний, процесуальний, криміналістичний, психологічний та етичний аспекти. Окрім знання кримінального процесуального законодавства, при проведенні допиту необхідно вміти використовувати різноманітні законні заходи впливу на особу, враховуючи її індивідуальні та вікові особливості. Особливо серйозно слід готуватися до допиту в тому випадку, якщо він буде проведений за участі неповнолітньої особи, яка потребує особливого підходу.

У п. 12 ст. 3 КПК України законодавець прописав, що неповнолітньою вважається малолітня особа, а також дитина у віці від чотирнадцяти до вісімнадцяти років [1]. А тому організації та тактиці проведення допиту щодо даних осіб притаманні властиві специфічні особливості, які передбачені ст.ст. 226, 354 та 490 КПК України. Допит неповнолітнього повинен ґрунтуватися, перш за все, на психологічних характеристиках допитуваного та на знаннях про нього, що відповідають його віку. Проте, у чинному кримінальному процесуальному законодавстві

не визначений вік, починаючи з якого неповнолітні особи можуть виступати на допиті як потерпілі чи свідки. Що ж стосується мінімального віку, починаючи з якого неповнолітня особа може бути допитана як підозрювана, то ст. 22 Кримінального кодексу України зазначає, що до кримінальної відповідальності можуть бути притягнуті особи, яким до вчинення кримінального правопорушення виповнилося 16 років [2]. Особи, які скоїли кримінальне правопорушення у віці від 14 до 16 років, можуть бути притягнуті до кримінальної відповідальності за злочинні діяння, вичерпний перелік яких надано у ч. 2 ст. 22 КК України.

Що ж стосується здійснення правосуддя щодо неповнолітніх осіб, то тут варто звернутися до «Пекінських правил» 1985 року, в яких передбачено, що органи державної влади зобов'язані «поважати правовий статус неповнолітнього, сприяти його благополуччю та уникати спричинення шкоди з урахуванням обставин справи» [3]. Окрім того, саме в них розставлені основні акценти щодо створення гідних умов життя й виховання дітей та підлітків, що виступає провідним засобом профілактики злочинності неповнолітніх. Романюк В.В. слушно зауважує, що базуючись на положеннях «Пекінських правил», слід підкреслити, що «кримінальне провадження щодо неповнолітніх повинно являти собою особливу систему правосуддя – ювенальну юстицію» [4, с. 82].

Одним із документів серед міжнародних стандартів, у якому більш детально окреслено вимоги до допиту дитини (жертви злочинних посягань чи свідка) виступає Конвенція Ради Європи № 201 про захист дітей від сексуальної експлуатації та сексуального розбещення [5]. Так, у ст. 35 «Опитування дитини» даної Конвенції зазначається, що кожна держава повинна вживати необхідних законодавчих та інших заходів для забезпечення проведення опитувань дитини:

- особою, спеціально підготовленою для цих цілей;

- відразу після повідомлення фактів компетентним органам без необґрунтованої затримки;
- за необхідності в спеціально обладнаному для цих цілей приміщенні;
- одними й тими самими особами (якщо це доцільно та можливо) якнайменшої кількості і настільки, наскільки це для цілей кримінального провадження є вкрай необхідним;
- можливості супроводження її законним представником або дорослим (де це доцільно), якого дитина сама обирає, якщо по відношенню до цієї особи не буде винесено мотивованого рішення про інше [5].

На жаль, на рівні національного законодавства України більшість цих вимог так і не було втілено.

Вважаємо за доцільне розглянути деякі особливості допиту неповнолітнього у кримінальному провадженні відповідно до його процесуального статусу більш детально.

1. Допит неповнолітнього потерпілого необхідно проводити в присутності законного представника, педагога чи психолога, а за необхідності й лікаря. Варто зауважити, що присутність батьків під час допиту не завжди має позитивні наслідки, адже нерідко неповнолітні особи бояться реакції своїх батьків на почуте, а тому можуть надати неправдиву інформацію, що негативно впливає на подальше розслідування.

Особливий підхід і тактовність слідчим слід проявляти під час проведення допиту неповнолітніх осіб, котрі стали жертвами кримінальних правопорушень з ознаками насильства (для прикладу, статеві злочини, загибель рідних неповнолітнього тощо). Адже кожне запитання слідчого проковує відновлення в пам'яті неповнолітнього негативні події, що можуть викликати сильне душевне хвилювання і, як наслідок, спричинити травмування неповнолітньої особи. Тому, важливо, аби під час допиту інформацію у протоколі фіксували саме в такому вигляді, як її подає потерпіла особа, тобто у вигляді слів дитини, а не юридичних термінів.

Не слід забувати слідчим і про часові межі допиту. Нормотворець у ч. 2 ст. 226 КПК України зазначає, що «допит неповнолітніх осіб молодших і старших вікових груп не може продовжуватися без перерви понад одну годину, а загалом – понад дві години на день» [1]. Більшість українських науковців схиляються до думки, що найпродуктивніше надавати свідчення неповнолітніми таким чином:

- молодша вікова група (3-5 років) – 15-20 хвилин;
- 5-7-річні неповнолітні – близько 20-25 хвилин;
- 7-10-річні – від 25 до 35 хвилин [6, с. 646].

Досить часто на практиці для опитування дітей використовують так звані «зелені кімнати», що обладнані зручними меблями, «венетіанським дзеркалом», необхідною аудіо- та відеозаписувальною апаратурою й методичними матеріалами для роботи з неповнолітніми. Основною метою створення таких кімнат є робота з дітьми-потерпілими чи свідками насильницьких злочинів шляхом зменшення повторного травмування дитини під час опитування [7, с. 132].

Робота в «зелених кімнатах» побудована за принципом індивідуального підходу до кожного неповнолітнього, враховуючи його психологічні та вікові особливості. З метою з'ясування необхідних обставин справи під час допиту використовуються анонімні ляльки, тести, малюнки та опитування, за результатами яких спеціаліст, який працював із дитиною складає висновок рекомендаційного характеру.

2. Допит неповнолітнього свідка виступає вагомим доказом для слідства, адже діти часто навіть не усвідомлюють важливості відомої їм інформації. Досягти ефективного результату від даної слідчої дії можливо виключно у випадку належної підготовки до неї та врахувавши істотні особливості неповнолітньої особи. А саме, перед допитом такого свідка необхідно детально вивчити особу неповнолітнього, з'ясувати його стосунки із потерпілим та підозрюваним, адже досить часто під дією

страху перед дорослим злочинцем або ж небажанням розповідати слідчому про участь у злочинному діянні рідних, близьких та друзів, свідок може дати не зовсім правдиві свідчення, що негативно відіб'ється на подальшому розслідуванні. З цією метою як слідчому, так і прокурору необхідно не допустити під час досудового розслідування впливу дорослих осіб на неповнолітнього. Лише таким чином можна отримати правдиві показання від допитуваного.

Шмиголь Т.В. вірно зазначає з даного приводу, що у випадках допитів зухвалих та недисциплінованих підлітків необхідно проявляти серйозність та суворість. Якщо підліток, навпаки, сором'язливий, то варто його підбадьорити, а у випадку, якщо неповнолітня особа чогось боїться або ж залякана, її необхідно заспокоїти та пояснити важливість правдивості наданих нею показів [8, с. 136].

Потрібно пам'ятати, що особам віком до шістнадцяти років роз'яснюється обов'язок надавання правдивих свідчень, при цьому не попереджуючи про кримінальну відповідальність за відмову від їх давання або ж за завідомо неправдиві показання (ч. 3 ст. 226 КПК України). На жаль, на практиці ці законодавчі вимоги часто ігноруються, що є недопустимим.

Як і у випадку допиту неповнолітнього потерпілого не можна забувати про часові межі, що визначені ст. 226 КПК України, а також про участь у допиті законного представника, педагога чи психолога, а за необхідності й лікаря.

3. Допит неповнолітнього підозрюваного здійснюється у тих самих часових межах (ст. 226 КПК України), що й допит свідка та потерпілого. Загальна тривалість допиту не може перевищувати двох годин на день. Слід зауважити, що серед процесуалістів з приводу цього питання немає єдиної думки. Так, Гошовська Ю. В. зазначає, що у складних кримінальних провадженнях за необхідності проведення слідчих дій по так званих

«гарячих слідах», зазначена тривалість допитів протягом дня видається недостатньою. У такому випадку, значний час на допиті може бути відведено на налагодження психологічного контакту слідчого із неповнолітнім підозрюваним [7, с. 131]. Натомість, Порубов М. І. критикує дану точку зору, аргументуючи тим, що малолітні можуть бути зосередженими та уважними певний відрізок часу, а тому, на його думку, тривалість допиту для дітей семи років не повинна перевищувати 15 хвилин та для дітей до чотирнадцяти років – однієї години [9, с. 150].

На підставі цього, врахувавши психофізіологічні чинники неповнолітніх, вважаємо, що немає необхідності подовження визначеного законодавцем часу для проведення допиту підозрюваної неповнолітньої особи. Навпаки, зважаючи на емоційний стан та вік дитини цей часовий проміжок можна скоротити.

Проблемним залишається питання участі при допиті підозрюваного неповнолітнього законного представника, педагога, психолога або лікаря (за необхідності). Досі достатньо не розкритим залишається процесуальне становище педагога або психолога під час допиту неповнолітнього підозрюваного (обвинуваченого), якого на момент кримінального провадження визнано розумово відсталим. Виникає питання, хто взагалі може бути запрошений як педагог або ж психолог? На жаль, законодавець поки не вирішив цієї проблеми, а тому, гіпотетично слідчий вправі запросити будь-якого психолога чи педагога. Убачається, що користі від участі незнайомої людини для неповнолітнього підозрюваного при допиті не буде ніякої. Вважаємо, що в чинному кримінальному процесуальному законодавстві слід прописати правило участі педагога чи психолога, який безпосередньо знайомий із підозрюваним або ж коли-небудь мав із неповнолітнім контакт. Завдяки цьому можна забезпечити доброзичливу атмосферу під час допиту, досягти психологічного контакту із

неповнолітньою особою й досягти ефективного результату кримінального провадження.

Доречною видається думку Попова О.М., який вбачає, що у допиті неповнолітньої підозрюваної особи, визнаної розумово відсталою, варто обов'язково передбачити участь лікаря-психіатра, оскільки саме він (а не психолог і не педагог) являється спеціалістом з патології в розумовому розвитку [10, с. 45].

Що ж стосується допиту неповнолітньої особи в суді, то він значно відрізняється від допиту під час досудового розслідування. Зокрема, Коваленко Л.П., визначає три характерні особливості:

- 1) допит у суді здійснюється у присутності публіки та самого підсудного;
- 2) у проведенні допиту беруть участь суддя, захисники, обвинувач, потерпілі, підсудні, цивільний відповідач, цивільний позивач і їхні представники;
- 3) допитуваний надає свідчення в судовому засіданні стоячи, що закріплено у ч. 1 ст. 329 КПК України [11, с. 94].

Вважаємо, що допит неповнолітньої особи в суді виступає предметом подальших теоретичних розробок та потребує окремого наукового дослідження та пошуків шляхів удосконалення чинного кримінального процесуального законодавства щодо додержання гарантій прав та законних інтересів неповнолітніх осіб у кримінальному провадженні під час їх допиту в суді.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Підсумовуючи вищевикладене, слід зазначити, що неповнолітні особи (потерпілий, свідок чи підозрюваний) потребують особливого ставлення до себе під час кримінального провадження, в тому числі і під час проведення допиту за їх участі. Із прийняттям чинного КПК України відбулися певні позитивні зрушення, що врегульовують забезпечення прав та законних інтересів

неповнолітніх осіб з цього приводу. Проте, досягнути ефективного результату під час проведення цієї слідчої дії щодо неповнолітнього (потерпілого, свідка чи підозрюваного) можливо лише у разі комплексного підходу до його психологічних, розумових, вікових та індивідуальних властивостей, а також за умови ретельної підготовки до цього слідчого чи прокурора.

У зв'язку з цим пропонуємо на законодавчому рівні закріпити:

- зменшення тривалості годин протягом доби для допиту неповнолітніх;
- обов'язкову участь при допиті неповнолітніх спеціально уповноважених слідчих;
- при виборі педагога чи психолога враховувати практичний досвід та профільну освіту, а також надавати перевагу педагогу, з яким у неповнолітнього є контакт, а за відсутності довіри – психологу;
- обов'язкову участь психолога і психіатра при допиті неповнолітнього, який страждає на психічний розлад або відстає у психічному розвитку;
- визнати самостійними учасниками кримінального провадження педагога, психолога та лікаря, які беруть участь у допиті неповнолітнього.

Література

1. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012. № 4651-VI // Відомості Верховної Ради України. 2013. № 9-10. № 11-12. № 13. ст. 88.
2. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001. № 2341-III // Відомості Верховної Ради України. 2001. № 25-26. ст. 131.
3. Мінімальні стандартні правила Організації Об'єднаних Націй, що стосуються відправлення правосуддя щодо неповнолітніх

- («Пекінські правила») від 29.11.1985. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_211#Text (дата звернення: 06.11.2020).
4. Романюк В.В. Деякі особливості допиту неповнолітнього підозрюваного у кримінальному провадженні // *Право і безпека*. 2016. № 4 (63). С. 81–85.
  5. Про захист дітей від сексуальної експлуатації та сексуального розбещення: Конвенція Ради Європи від 25.10.2007. URL: <http://www.zakon.rada.gov.ua/> (дата звернення: 06.10.2020).
  6. Тищенко К.С. Особливості проведення допиту малолітніх та неповнолітніх на стадії досудового розгляду // *Молодий вчений*. 2018. № 5 (57). С. 645–648.
  7. Гошовська Ю.В. Допит неповнолітніх у кримінальному провадженні на стадії досудового розслідування // *Національний юридичний журнал : теорія і практика*. 2016. АРІІІІЕ. С. 130–133.
  8. Шмиголь Т.В. Особливості тактики проведення допиту при розслідуванні злочинів, учинених неповнолітніми // *Підприємство, господарство і право*. 2007. № 8. С. 134–137.
  9. Порубов Н.И. Тактика допроса на предварительном следствии: учеб. пособ. Москва : БЕК, 1998. 208 с.
  10. Попов А. Н. Правоведение. Производство по делам о преступлениях несовершеннолетних: учеб. пособие для студентов всех спец. и всех форм обучения. Кн. 1. Красноярск : СибГТУ, 2004. 124 с.
  11. Коваленко Л. П. Тактико-психологічні аспекти допиту в суді неповнолітнього свідка у кримінальному провадженні // *Науковий часопис Національної академії прокуратури України*. 2017. № 4 (16). С. 93–100.

References

1. Kryminaljnyj procesualjnyj kodeks Ukrajinny vid 13.04.2012. № 4651-VI. Vidomosti Verkhovnoji Rady Ukrajinny. 2013. № 9-10. № 11-12. № 13. st. 88.
2. Kryminaljnyj kodeks Ukrajinny vid 05.04.2001. № 2341-III // Vidomosti Verkhovnoji Rady Ukrajinny. 2001. № 25-26. st. 131.
3. Minimaljni standartni pravyla Orghanizaciji Ob'jednanykh Nacij, shho stosujutsja vidpravlennja pravosuddja shhodo nepovnolitnykh («Pekinsjki pravyla») vid 29.11.1985. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_211#Text (data zvernennja: 06.10.2020).
4. Romanjuk V.V. Dejaki osoblyvosti dopytu nepovnolitnjogho pidozrjuvanogho u kryminaljnomu provadzhenni // Pravo i bezpeka. 2016. № 4 (63). S. 81–85.
5. Pro zakhyst ditej vid seksualjnoji ekspluataciji ta seksualjnogho rozbeshhennja: Konvencija Rady Jevropy vid 25.10.2007. URL: <http://www.zakon.rada.gov.ua/> (data zvernennja: 06.10.2020).
6. Tyshhenko K.S. Osoblyvosti provedennja dopytu malolitnykh ta nepovnolitnykh na stadiji dosudovogho rozghljadu // Molodyj vchenyj. 2018. № 5 (57). S. 645–648.
7. Ghoshovsjka Ju. V. Dopyt nepovnolitnykh u kryminaljnomu provadzhenni na stadiji dosudovogho rozsliduvannja // Nacionaljnyj jurydychnyj zhurnal : teorija i praktyka. 2016. APRILIE. S. 130–133.
8. Shmygholj T.V. Osoblyvosti taktyky provedennja dopytu pry rozsliduvanni zlochyniv, uchynenykh nepovnolitnymy // Pidpryjemstvo, ghospodarstvo i pravo. 2007. № 8. S. 134–137.
9. Porubov N.I. Taktika doprosa na predvaritelnom sledstvii: ucheb. posob. Moskva: BYeK, 1998. 208 s.

10. Popov A. N. Pravovedenie. Proizvodstvo po delam o prestupleniyakh nesovershennoletnikh: ucheb. posobie dlya studentov vsekh spets. i vsekh form obucheniya. Kn. 1. Krasnoyarsk: SibGTU, 2004. 124 s.
11. Kovalenko L. P. Taktyko-psykhologhichni aspekty dopytu v sudi nepovnitnjojgo svodka u kryminaljnomu provadzhenni // Naukovyj chasopys Nacionaljnoji akademiji prokuratury Ukrainy. 2017. № 4 (16). S. 93–100.